

13. dokumentum

AZ EGYESÜLT NEMZETEK MENEKÜLTÜGYI FŐBIZTOSÁNAK HIVATALA

Koordinációs Bizottság a Magyarországról jött menekültek megsegítésére

ÖSSZEFOGLALÓ JEGYZŐKÖNYV A NYOLCADIK ÉRTEKEZLETRŐL,
amelyet a Nemzetek Palotájában tartottak Genfben, 1957. április 16-án, kedden.

JELLEN VANNAK:

Elnököl: LINDT úr (az Egyesült Nemzetek menekültügyi főbiztosa), (később) PINEGAR,
UNHCR

Az UNHCR Központ személyzetének további tagjai: KELLY úr, Dr. WEIS, WRIGHT úr
Európai Migráció Kormányközi Bizottsága – CORDT-MOLLER úr
ENSZ Állandó Központi Ópiumbizottsága – ATZENWILER úr

Önkéntes szervezetek

Amerikai Baráti Szolgálat Bizottság – WOOD úr

Amerikai Egyesített Elosztási Bizottság/Egyesült HIAS – JACOBSON úr, JORDAN úr,
ELFENBEIN úr

Testvéri Szolgálat Bizottság – HILSENRAD kisasszony

Nemzetközi Gyermekjóléti Unió – SMALL asszony, MOSER kisasszony

Nemzetközi Szociális Szolgálat – DODDS kisasszony, KUHNER asszony

Nemzetközi Megmentési Bizottság – De JAGER kisasszony

Katolikus Jótékonyági Intézmények Nemzetközi Konferenciája – P. BOUVIEZ abbé

Nemzetközi Munkás Önszegélyezés – BAN asszony

Értelmiségieket Segélyező Nemzetközi Bizottság – SILBERSCHEIN asszony

Zsidó Ügynökség Palesztináért – KUDLER úr

Lutheránus Világszövetség – HOFFMAN úr

Országos Katolikus Jóléti Konferencia – NORTON kisasszony

Unitárius Szolgálat Bizottsága – MATTHEY asszony

Amerikai Egyesült Litván Segélyalap – SKREBERS úr

Egyházak Világtanácsa – Dr. CHANDLER

Egyetemi Világszolgálat – IOVENKO úr

YWCA Világszövetség – DREIJER kisasszony

Veteránok Világszövetsége – STOCKER úr

Orvosi Világszövetség – Dr. MAYSTRE

A FŐBIZTOS megnyitotta az értekezletet, és összefoglalót adott az európai országokban tett legutóbbi látogatásairól.

Jugoszláviában a tárgyalások a kormánnyal való megállapodáshoz vezettek egy olyan formuláról, amely lehetővé teszi az Európai Migráció Kormányközi Bizottsága számára, hogy az [UN]HC [R] Iroda keretében Jugoszláviában dolgozzon. A Jugoszláviából való kivándorlás aligha tart lépést az új menekültek körülbelül napi 20 fős beáramlásával, és az ICEM segítségnyújtására sürgősen szükség lenne. A Jugoszláviában élő menekültek közül körülbelül 9000-en rossz körülmények között élnek. Kísérletet tesznek új központok üzembe helyezésére, de a lehetőségek korlátozottak, és a meglévő táborok és központok túlszűfoltak. Örömmel jelenti, hogy elindult a Jugoszláv Vöröskeresztnek a Vöröskereszt Társaságok Ligája által támogatott segélyművelete.

Olaszországban a főbiztos az illetékes hatóságokkal megvitatta az UNREF 1957-re és 1958-ra előirányzott programját. A kiválasztható menekültek száma a táborokban most nem magas, és úgy gondolja, hamarosan lehetőség lesz arra, hogy a táborokon kívül élő választható menekülteket is bevonjanak a programba.

Görögországban a program mindeddig lassan ment előre, de úgy érzik, hogy van előrehaladás. Szándékában áll, hogy javasolja a Végrehajtó Bizottságnak, tegyenek bele az 1958-as programba egy [pénz]kiutalást Görögország számára.

A főbiztos utalt Németországban és Ausztriában tett látogatására is, és arra a problémára, amit a „régik” menekültek jelentenek ezekben és más európai országokban. Igen nagyszámú menekült él még mindig táborokban nagyon nem megfelelő körülmények között. Az Ausztriában lévő tábori szállások jobbak, mint néhány más országban, ahol egész menekült családok még mindig egyetlen szobában élnek. Sokan a menekültek közül dolgoznak, és abban a helyzetben vannak, hogy tudnának bérleti díjat fizetni, de nem hajlandók elhagyni a tábori szállást, amelyért csupán névleges összeget fizetnek. Ha egyszer a menekültek új szállásra költöztek, visszatekintve korábbi tábori életüket rémálomnak látják, de szükséges valamilyen nyomás, ami a táborok elhagyására ösztönzi őket.

Természetesen nehéz az integráció olyan országokban, mint Olaszország és Görögország, amelyekben liberális menekültpolitikájuk miatt állandó a menekültek beáramlása. Ezekben az országokban és másutt még mindig sok „rég” menekült reménykedik a kivándorlásban, és erre lenne is lehetőség, ha könnyítenének számukra a bevándorlási kritériumokon, ugyanúgy, ahogyan a magyar menekültek számára tették.

A főbiztos utalt a magyar menekültek problémájára Ausztriában, amely országot legutóbb látogatott meg. Oly sok kormány bőkezű hozzáállásának és az ICEM tevékenységének köszönhetően a magyar felkelés eredményeként Ausztriába érkezett magyar menekültek 75%-át már máshova szállították. Az Ausztriában maradtak többsége a Vöröskereszt Társaságok Ligája által nagyon kielégítően vezetett táborokban van. Az LRCS ezeknek a táboroknak a vezetése során nagy hozzáértésről és ötletességről tett tanúbizonyságot, és a hangulat a táborokban kitűnő, ami elsősorban a különböző stábok munkájának köszönhető. Noha az Ausztriában maradó magyar menekültek számát tovább kell csökkenteni, az egész művelet lefolyása mindaddig nagyon biztató. Hivatala tartós megoldásra vonatkozó projekteket dolgoz ki azon magyar menekültek számára, akik Ausztriában fognak maradni, és azt remélik, hogy ezeknek a menekülteknek az integrálása gyorsan végbe fog menni. Abban bizakodik, hogy az önkéntes szervezetek segítségével az új menekültek problémája megoldódhat, és nagyobb figyelmet szentelhetnek a „rég” menekültek problémájának.

Hollandiában értesítették az örömteli bejelentésről, hogy a holland kormány 2 700 000 dollárral járul hozzá a magyar menekültügy megoldásához, mely bőkezű adomány reményei szerint példaként fog szolgálni más kormányok számára is.

Az Egyesült Királyságban olyan központokba látogatott a főbiztos, amelyet a Brit Tanács a Menekültek Segélyezésére [British Council for Aid to Refugees] tart fenn, és amelyekben jó körülmények között vannak elszállásolva magyar menekültek, akik közül egyesek a tengerentúli kivándorlásra, míg mások a Nagy-Britannián belüli letelepedésre várnak.

Utalt a kísérő nélküli gyermekek tragikus problémájára is, akik a magyar menekültek viszonylag nagy százalékát alkotják Ausztriában és Jugoszláviában. A különböző szervezetek tisztában vannak a Vöröskereszt Nemzetközi Bizottsága által ebben a kérdésben vállalt tevékenységgel. A Bizottság különleges képviselője felkeresi Ausztriát, Jugoszláviát és Magyarországot, és a főbiztos reméli, hogy kielégítő eredményekről számolhat be a következő értekezleten.

Az osztrák kormány együttműködik Hivatalával és az ügynökségekkel annak érdekében, hogy kihozzák a fiatalokat a táborokból, és speciális központokban és iskolákban helyezték el őket. Nagyon kedvezően nyilatkozott egy ilyen iskoláról, amelyet meglátogatott, s amelyben 14 és 18 éves kor közötti nem értelmiségi [pályára készülő] fiatalok voltak.

JORDAN úr (Amerikai Egyesített Elosztási Bizottság) azt kérdezte, van-e alapja annak a híresztelésnek, hogy a Vöröskereszt Társaságok Ligája beszünteti tevékenységét Ausztriában 1957. június végén. A főbiztos azt válaszolta, hogy az LRCS Tanácsa jelenleg vizsgálja ezt a kérdést. Az Osztrák Vöröskereszt, akárcsak az osztrák kormány és ő maga is felkérte őket, hogy folytassák tevékenységüket. Azt javasolják, hogy az Osztrák Vöröskereszt vegye át a művelet felelősségét, de a nemzeti vöröskeresztes stábok maradjanak, és az LRCS anyagi támogatása is folytatódjon. Valószínűleg ezt a megoldást fogják elfogadni.

SMALL asszony a Nemzetközi Gyermekjóléti Uniótól részletesen beszámolt arról a munkáról, amelyet szervezetük végez az Ausztriában lévő magyar fiatalok között. Ez jelenleg főként lányok számára felállított központokban zajlik. A cél az, hogy minél több fiatalembert kihozzanak a táborokból, és a lehető leghamarabb kis központokban és otthonokban helyezték el őket. Nehézségek mutatkoznak az átállásban, miután a fiataloknak a táborokban nagyfokú szabadságuk volt.

DODDS kisasszony a Nemzetközi Szociális Szolgálattól beszámolt arról, hogy szervezetük speciális munkacsoportokat állít fel, hogy tanácsadási szolgálatot végezzenek a magyar menekültek közt lévő kísérő nélküli fiatalok számára. Fontosnak érzik, hogy azonnal tervek készüljenek a lehető legnagyobb számú fiatalember jövője érdekében. Jelentős számú tanácsadót vettek fel, osztrákot és nemzetközit egyaránt. Dodds kisasszony is hangsúlyozta annak jelentőségét, hogy a fiatalokat a nagy központokból kisebb helyekre telepítsék.

Dodds kisasszonynak a kísérő nélküli fiatalokkal kapcsolatos jelenlegi jogi álláspontra vonatkozó kérdésére válaszolva a FŐBIZTOS kijelentette, hogy az osztrák kormány támogatja a Hivatala által javasolt jogi eljárást, és kidolgozzák a végrehajtás részleteit.

BOUVIER abbé kérdezte, hogy a főbiztosnak van-e információja a kivándorlásban megakadályozott fiatalok állítólagos öngyilkosságairól. A főbiztos elmondta, hogy tudatában van annak, sokaknak milyen jelentős megpróbáltatással járt, amikor késleltették vagy leállították a fiatal emberek elszállítását. Két öngyilkossági kísérlet volt Traiskirchenben. Bebizonyosodott mindazonáltal, hogy a két érintett fiatalnak megvolt a szükséges szülői engedélye az elszállításához, és az indulásuk elő volt készítve.

De JAGER kisasszony, Nemzetközi Megmentési Bizottság, hangsúlyozta azokat a nehézségeket, amelyekkel a fiatal magyar menekültek Ausztriából való elszállításához

szükséges engedély beszerzése jár. Biztos benne, hogy minden lehetőet megtesznek, hogy felgyorsítsák az engedélyezés ügyét. Nincs késés, ha megkapják a szülői engedélyt, és azt remélik, hogy gyorsan ki fogják nevezni a törvényes gyámokat.

PINEGAR úr beszámolt arról, hogy felhívták az Egyesült Nemzetek főtitkára figyelmét arra a tényre, mely szerint bizonyos kábítószerket szállítottak Ausztriába a magyar menekültek számára, anélkül hogy megszerezték volna a szükséges import- és exportengedélyeket. Felkérte Atzenwiler urat, az ENSZ Állandó Központi Ópiumbizottságának és Kábítószer Felügyeleti Testületének titkárát, hogy adjon némi tájékoztatást erről a kérdésről.

ATZENWILER úr magyarázata szerint a kérdést az osztrák kormány vetette fel, de nem valamely közelebből meghatározott szervezettel összefüggésben, hanem általánosan. Bizonyos kábítószerket küldtek Ausztriába anélkül, hogy a megfelelő eljárásokat betartották volna. A kábítószerke kezelését bizonyos országos és nemzetközi előírások szabályozzák. Például egy orvos kizárólag akkor alkalmazhat ilyen szereket, amikor a páciens érdekében ez alapvető fontosságú. A gyógyszerész csak orvosi recept ellenében árusíthatja azt. Hasonlóképpen csak engedéllyel rendelkező forgalmazó és exportőr számára megengedett ilyen szereke kezelése. És törvénysértésnek számít, ha felhatalmazással nem rendelkező személyek tesznek így. Továbbá ha kábítószerke exportálnak a fogadó ország kormányának hozzájárulása nélkül, az nemzetközi egyezmény megszegését jelentheti.

Amikor tehát segélyszervezetek gyógyszerkeket küldenek egyik országból a másikba, rendkívüli gondot kell fordítani arra, hogy ne szállítsanak kábítószerkeket, hacsak nem rendelkeznek különleges engedéllyel. Ilyen engedély nélkül a szállítást meg nem engedett kereskedésnek kell minősíteni, és a kábítószerke kezelő személyeket fel kell jelenteni. A második világháború után megtörtént, hogy az UNRRA által szállított bizonyos mennyiségű kábítószer utat talált üzerekhez és kábítószerke fogyasztókhoz.

Az osztrák kormány hangsúlyozta, hogy nagyon kevés olyan eset van a magyar menekültek között, akik kábítószerkeekkel való kezelést igényelnek, és ezek a szereke Ausztriában is hozzáférhetők. Atzenwiler úr nem tudja, hogy megfontolták-e vajon ilyen szereke küldését Jugoszláviába vagy Magyarországra. Első ránézésre nem úgy tűnik, hogy ez szükséges lenne, hiszen mindkét ország előállít és exportál ilyen szereket. Ezért kívánatosabb, hogy a kábítószerke teljesen kimaradjanak a segélyszállítmányokból. Annak érdekében, hogy megkönnyítsék az érintett szervezeteknek az ilyen szereke kizárását, [Atzenwiler] köröztet egy listát, amely megadja azoknak a szerekeknek a nevét és leírását, amelyek a nemzeti és a

nemzetközi jogi rendelkezések hatálya alá esnek ezen a területen. Az 1925-ös kábítószer-egyezmény¹³⁷ kivonatát szintén köröztetik.

CORDT-MOLLER úr az Európai Migráció Kormányközi Bizottságától megadta a magyar menekültek elszállításával kapcsolatos legutóbbi statisztikákat. Az Ausztriából elszállítottak száma elérte a 131 483 főt. Az utolsó két hét folyamán a Latin-Amerikába szállítás megnövekedett, és azt remélik, hogy a növekedés folytatódni fog. Az Egyesült Államok április 15. körül beszüntette a sürgősségi elszállításait Ausztriából. Az Egyesült Államokba távozó magyar menekültek száma körülbelül 31 000. Úgy becsülték, hogy 1957. június végére mintegy 30 000 magyar menekült marad még Ausztriában; ezt a becslést felülvizsgálták, és most 26 000 főt feltételeznek.

A magyar menekültek elszállítása a nyugat-európai országokból Kanadába és Ausztráliába folyamatban van. Kanada gyakorlatilag minden nyugat-európai országból válogat menekülteket. Arra számítanak, hogy az elszállított menekültek száma a nyár folyamán eléri a 12 000 főt. Ausztrália Dániában, Svájcban, Olaszországban és Franciaországban válogat menekülteket. Brazília és Dél-Afrika szintén válogat menekülteket Olaszországban.

Az ICEM Tanácsa felhatalmazta az ICEM-et, hogy Jugoszláviában tevékenykedjen, és a személyzet számos munkatársát ebben az országban rendelték munkára. Stansby dandárparancsnokot a küldöttség vezetőjének nevezték ki, nemrégiben azonban beteg lett. Tervezik, hogy áttelepítő központot hoznak létre Belgrád és Zágráb között. Felajánlások érkeztek különböző országokból, amelyek révén a becslések szerint összesen 7000–8000 személyt el lehet szállítani az elkövetkező 5–6 hónap folyamán. Rendelkezésre állnak az elszállításokat fedező pénzalapok. A művelet a Főbiztos Hivatalával és az önkéntes szervezetekkel szoros együttműködésben fog végbemenni. Hamarosan megkezdődik a csoportos és az egyéni elszállítás is.

Az ICEM beleegyezett, hogy fedezi a magyar menekültek nyugat-európai országokon belüli szállításának költségeit, amikor az ilyen helyváltogatást családgyógyítási okok vagy bizonyos különleges körülmények által indokolt esetek igazolják.

CHANDLER úr, a Menekültekért Dolgozó Önkéntes Szervezetek Állandó Konferenciájának elnöke részleteket közölt az önkéntes szervezetek közelgő konferenciájáról.

---

¹³⁷ 1925. Genf. Második Nemzetközi Ópiumegyezmény, melynek fő célkitűzése a nemzetközi kábítószer-kereskedelem nemzetközi ellenőrzésének megszervezése volt. Ennek érdekében: 1. engedélyezési rendszer létesült, 2. bevezették a kábítószer-tranzakciók regisztrálását, 3. kötelezték a kormányokat részletes statisztikai adatok küldésére, 4. a rendszer működésének ellenőrzésére létrehozták – *Comité central permanent* néven – a Nemzetközi Kábítószer-ellenőrző Szerv (az INCB) elődjét.

Felmerült, hogy megváltoztatják a rendezvény időpontját, de most elhatározták, hogy mégis megtartják az eredeti időpontot. Nagy öröm számára az oly sok szervezet által mutatott együttműködési hajlandóság. Hálás köszönetét fejezte ki Wright úrnak, amiért javasolta, hogy az értekezletnek adjanak a sajtóban széles körű publicitást.

PINEGAR úr elmondta, hogy értekezletet tartottak a Jugoszláviába küldendő ellátmány koordinálásáról, és kérték a témáról a belgrádi fiókiroda ajánlásait is. A Vöröskereszt Társaságok Ligája felajánlotta, hogy egyik raktárának egy részét rendelkezésre bocsátja a felhalmozás céljára, és felkéri a szervezeteket, amelyeknek vannak felhasználandó szállítmányai vagy ezzel összefüggő problémái, vitassák meg azokat Pinegar úrral.

WRIGHT úr utalt az Önkéntes Szervezetek Konferenciájának aznap reggel tartott ülésére, amelyen megvitatták annak új megközelítését, hogyan kelthetnék fel a nemzetközi sajtó érdeklődését a menekültprobléma iránt. Előterjesztették az ötletet, hogy hívjanak meg nemzetközi újságírócsoportot különösen az Egyesült Államokból és más angol nyelvű országokból, hogy jöjjenek Genfbe a konferencia idejére tájékoztatást kapni az önkéntes szervezetek, az ICEM és az UNHCR szakértőitől, és azután látogassák meg Ausztriát és Jugoszláviát, hogy a saját szemükkel lássák a magyar és a „régii” menekülteket. Megvitatja majd ezt a kérdést [Wright] az önkéntes szervezetek képviselőivel is.

Utalt a „To have a key” [Legyen egy kulcsunk] című új kiadványra, amelynek másolatait szétosztották. Azt reméli, hogy a konferenciával összefüggésben nagyszámú példányt el lehet adni a bulletin mostani formájában vagy olyan cikk beillesztésével, amely valamely önkéntes szervezet számára különleges érdekeltséggel bír. Az Egyesült Királyságban a Brit Egyházak Tanácsa a bulletinből 10 000 példányt rendelt, hogy eladja az „Egyház Hetében”; ezekben a példányokban van ilyen külön cikk.

Külön cikk beillesztése esetén szükséges, hogy legyen biztos megrendelés minimum 1000 példányra. A terjesztett kiadványt elszállíthatják bizományba eladás céljából 1,5 svájci frank, 50 cent (USA) vagy 2s.Od. árért.

Wright úr arról is tájékoztatta az értekezletet, hogy fontolóra veszi havi bulletin kiadását, amely felvilágosító információkat tartalmaz a Főbiztos Hivatala és az ICEM tevékenységéről, valamint a menekültekkel foglalkozó szervezetek munkájáról. Az első számot a magyar menekültek problémájának szentelik. Hálás lenne, ha kapna a szervezetektől jelentéseket, amelyek beszámolnak tevékenységükről, a hozzájárulások összegeiről, az eredmények részleteiről, a jövőbeli tervekről stb. Április vége előtt érkező minden ilyen tájékoztatás bekerülhet az első bulletinbe, amely a remények szerint május elején fog megjelenni.

Megállapodtak abban, hogy a Koordinációs Bizottság következő ülését május 7-én, kedden tartják. Az időpontot és a helyszínt később közlik.

AUNOG: Office of the United Nations High Commissioner for Refugees, Coordination Committee for Assistance to Refugees from Hungary, Summary record of the eighth meeting held at the Palais des Nations, Geneva, 16 April 1957, HCR/SVA/SR.8, restricted (1957. április 16.). G. I. 30/2 (Situation in Hungary, Relief measures, Refugees), Jacket n° 2 (11 January 1957 – 11 November 1957).